

## מקורות לעיון במס' גיטין: פרק האומר התקבל

דף טו

מ. זילברמן

שבט תשס"ט

(ד. קריעת הגט. תנן (סג): האשה שאמרה התקבל לי גיטי צריכה ב' כיתי עדים ב' שאומרים בפנינו אמרה וב' שאומרים בפנינו קבל וקרע, ע"כ. ובגמ' איתא קרע למה לי אמר רב יהודה אמר רב בשעת הגזירה שנו, ע"כ. ודברים דומים בתוספתא כתובות (פ"ט ה"י), "בראשונה היו אומרים המוציא הכתובה צריכה שתוציא עמה גט [גירסת הגר"א: דברי ר"מ וחכמים אומרים] מן הסכנה ואילך התקינו שתהא מקרעתו בב"ד וגובה בו". וכן תנן (כתובות פט), רשב"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גובה כתובתה שלא בגט, ע"כ. ופירש"י, "שגזרו עכו"ם על המצוות והיו יראים לשמור גיטיהן ומשקיבלתו שורפתו". הרי מבורר דקריעת הגט לאחר נתינתה במשנה ובתוספתא היתה מטעם סכנה.

ונחלקו הראשונים אי מנהגינו לקרע קרע ב"ד לאחר נתינת הגט קשור לדברי המשנה התוספתא. דאיתא בסדר הגט (ספ"ו) "ויקרענו שתי וערב". ומקורו בדברי המהרא"י והמהרי"ל. במנהגי המהרי"ל (הלכות גיטין סוף אות ח) כתוב שהמהרי"ל נהג לקרוע את הגט בקרע ב"ד לאחר מסירת הגט. ובחלק פסקים וכתבים של תרומת הדשן (סי' מ) כתב, "מה שנהגו לקרוע הגט שמעתי ממורי הגאון בשם מהרי"ל הטעם שלא יבא ליד האשה ותבא לגבות כתובתה אבל מורי אומר דשמא זה הטעם הוא כדאיתא פ' המקבל דבשעת הגזירה הוצרכו לקרוע אע"ג דהאידינא הגזירה בטל מ"מ נהגו לקרוע כבתחלה".

ובשו"ת תשב"ץ (ח"א סי' א ד"ה ולפי), שהיה בן דורו של המהרי"ל, כתב בדומנו ומקומו היה המנהג לשרוף את הגט, "כדי לסלק כל ערעור וכל קול פסול שכיון שנעשה לה מעשה ב"ד דהיינו קריעת הגט או שריפתו הרי היא מגורשת ע"פ ב"ד ונסתלקו מעליה כמה חששות וערעורים שהיו יכולין לצאת עליה אם לא נעשה בה מעשה ב"ד ... זהו מנהגן של כל ישראל ותקנת האחרונים ז"ל". ודברים דומים בשו"ת הרדב"ז (ח"ג סי' תמ), שציינו הפתחי תשובה על סדר הגט ס"ק לח), שלכאורה לא ראה דברי התשב"ץ, שהביא דברי התה"ד ואח"כ כתב עוד טעם דנפשיה, "כי צריך להאריך הווי"ן וכל אותם הדקדוקים שנאמרו בגיטין ... ומשום הכי קרעין ליה כי היכי שלא יבא ליד הבעל ויפסול אותו באחד הדקדוקים שאינם מעכבים מן התורה ויאמר לזה נתכוונתי ולא תנשא לכתחילה בהאי גיטא ... [עי' פ"ת סי' קכב סק"ב אי בנתנו גט שהוא פסול מדרבנן בטל מן התורה משום חיסרון בשליחות] ולפיכך קורעין אותו והבעל בעצמו יודע שלאחר הנתינה לא יבא עוד הגט לידו ולא יכול לפוסלו הילכך גמר ומגרש לגמרי ולא יתכוין לקלקלה ... ומנהג יפה הוא וכן אנו נוהגין במצרים". ויוצא מכל זה דלפי דעה אחת בתה"ד מנהגינו לקרוע את הגט מקורו בתקנת שעת הסכנה שנזכרה במשניות, ואילו למהרי"ל (אשכנז), תשב"ץ (צפון אפריקא), ורדב"ז (מצרים) אינו קשור כלל לתקנת שעת הסכנה.

(סד.) **מסירת הגט ע"י שליח כשהבעל נמצא באותה העיר.** איתא בגמ' איתמר בעל אומר לפקדון ושליש אומר לגירושין מי נאמן רב הונא אמר בעל נאמן ורב חסדא אמר שלישי נאמן. רב הונא אמר בעל נאמן דאם איתא דלגירושין יהביה ניהליה לדידה הוה יהיב לה ניהלה. ורב חסדא אמר שלישי נאמן דהא הימניה, ע"כ. והקשו התוס' (ד"ה בעל נאמן) דלפי רב הונא דהבעל נאמן מה הועילו חכמים בתקנת בפני נכתב ובפני נחתם בכדי למנוע ערעור הבעל, הרי עדיין יכול הבעל לערער ולומר לפקדון נתתי ויהיה נאמן בזה. ותירצו דהבעל רק נאמן בשלשתן בעיר, דאז שייך הטעם לדידה הוה יהיב לה, אבל היכא דאינם באותו העיר לכו"ע השליש נאמן. וכן כתב רש"י (ד"ה בעל אומר) דרב הונא איירי דוקא היכא דהבעל והאשה יחד בעיר. אך הב"ש (סי' קמא ס"ק עה) העיר דמשמע דהרי"ף והרמב"ם לא ס"ל הכי, דהרי"ף (כט:) פסק כרב חסדא דהשליש נאמן מהא דסתמא דגמ' הקשה בהמשך הסוג'י' בבעל אמר לגירושין ושליש אמר לגירושין והיא אומרת נתן לי ואבד, "ולהימניה לשליש", כרב חסדא. ואילו לרב הונא הבעל רק נאמן היכא דכולם בעיר אחת, אפשר דהגמ' אתיא אף כמותו כשאין האשה באותה העיר.

ולהלכה המחבר (סי' קמא סנ"ה) הביא כ"א דאם שלשתם בעיר אחת הבעל נאמן, והוסיף, "ולסברא זו טוב ליהדר שלא לגרש ע"י שליח כשהבעל והאשה בעיר אחת משום דמצי מיפק מינה חורבה שאם יטעון שלא נתנו לו לגירושין שהוא נאמן". ומ"מ כתב הרמ"א ע"פ המהר"ם פדואה, "מיהו בזמן שהרשאה בידו שנעשה שליח לגרש אין חילוק בין אם הבעל בעיר או לא". אך בספר גט מקושר (סדר גט שני אות א, שציינו הפ"ת ס"ק נג) השיג על המהר"ם פדואה דכיון דלרב הונא נאמן הבעל לומר לפקדון בשניהם באותו העיר מטעם דאם איתא דלגירושין יהביה ניהליה וכו', ה"ה דנאמן לומר דנתנו על תנאי [והביא דברי הרמב"ם פי"ב גירושין ה"ג שהשווה טענת פקדון היה לטענת תנאי היה], ובזה נאמן אפ"י אם יש הרשאה מקוימת. והביא הפ"ת דברי השבות יעקב (ח"ג סי' קלב) והישועת יעקב שהחמירו לכתחילה שלא לסדר גט ע"י שליח כששניהם באותו העיר אפ"י עם הרשאה מקוימת.

ובגט מקושר כתב סברא לקולא, דכיון דקיי"ל להלכה דבגט שלא נמסר ביום הכתיבה אין תקנה אלא למוסרו ע"י שליח (סי' קכז ס"ה), בכה"ג לא שייך סברת אם איתא דלגירושין יהביה ניהליה וכו', דאם היה מוסרו בעצמו הוה גט מוקדם, וצריך למוסרו דוקא ע"י שליח. ובכך בגט ע"י שליח להולכה אפ"י אם מוסרו ביום הכתיבה השליח נאמן למחרתו לומר שמסרו לו אתמול ביום הכתיבה במיגו דאי בעי אמר דמסרו לו היום (שהוא אחר יום הכתיבה), דאז היה נאמן אפ"י לרב הונא, דאז לא שייך סברת אי לגירושין יהביה ניהליה וכו'. ע"ש שהאריך עוד בנידון.

(סג:) **ברירה בכתיבת הגט.** ראה תד"ה כותבין ונותנין, תוס' כד: ד"ה לאיזו שארצה, שו"ע אה"ע סי' קכב ס"א, פ"ת סק"ח, ועה"ש שם סי' א-סט"ו.

**החבורה הבאה לתקיים אי"ה בליל יום שני אחרי תפילת מעריב**

**הנושא – ברירה בכתיבת הגט (סג:)**